NO. XI / 2008

ISSN 1301-2746

ADALYA

SUNA - İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA

SUNA - İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YILLIĞI
THE ANNUAL OF THE SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA
Vehbi Koç Vakfı
Suna - İnan KIRAÇ Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Enstitüsü Yıllık Dergisi
Yönetim Yeri: Barbaros Mh. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 Antalya Tel: +90 242 243 42 74
Faks: +90 242 243 80 13 e-posta: akmed@akmed.org.tr
Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın ***Sayı:*** XI - 2008

Sahibi: Vehbi Koç Vakfı Adına Erdal YILDIRIM
Sorumlu Müdür: Kayhan DÖRTLÜK
Yapım: Zero Prodüksiyon Ltd., İstanbul
Arslan Yatağı Sk. Sedef Palas No. 19/2
Cihangir 34433 İstanbul
Tel: +90 212 244 75 21 Faks: +90 212 244 32 09
Baskı: Graphis Matbaa
Yüzyıl Mh. Matbaacılar Sit. 1. Cadde 139 Bağcılar - İstanbul

Bilim Danışma Kurulu / *Editorial Advisory Board*

Haluk ABBASOĞLU
Ara ALTUN
Oluş ARIK
Cevdet BAYBURTLUOĞLU
Tuncer BAYKARA
Jürgen BORCHHARDT
Jacques Des COURTILS
Ömer ÇAPAR
Vedat ÇELGİN
Bekir DENİZ
Refik DURU
Serra DURUGÖNÜL
Hansgerd HELLENKEMPER
Frank KOLB
Max KUNZE
Thomas MARKSTEINER
Wolfram MARTINI
Gönül ÖNEY
Mehmet ÖZSAİT
Urs PESCHLOW
Scott REDFORD
Martin Ferguson SMITH
Oğuz TEKİN
Gülsün UMURTAK
Burhan VARKIVANÇ
Michael WÖRRLE
Martin ZIMMERMAN

Adalya, **A&HCI** (*Arts & Humanities Citation Index*) ve
CC/A&H (*Current Contents / Art & Humanities*) tarafından taranmaktadır.

Adalya *is indexed in the **A&HCI** (Arts & Humanities Citation Index) and **CC/A&H** (Current Contents / Art & Humanities).*

Hakemli bir dergidir / *A peer reviewed Publication*

Editörler / *Editors*
Kayhan DÖRTLÜK
Tarkan KAHYA
Remziye BOYRAZ

İngilizce Editörleri / *English Editors*
T. M. P. DUGGAN
İnci TÜRKOĞLU

Yazışma Adresi / *Mailing Address*
Barbaros Mah. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 ANTALYA-TURKEY
Tel: +90 242 243 42 74 • Fax: +90 242 243 80 13
akmed@akmed.org.tr
www.akmed.org.tr

ISSN 1301-2746

Vehbi Koç Vakfı

İçindekiler

Gülsün Umurtak
Some Observations on a Group of Buildings and their finds from the Early Neolithic II/2 Settlement at Bademağacı 1

Erkan Dündar
Some Observations on a North-Syrian/Cilician Jug in the Antalya Museum 21

H. Kübra Ensert – Ahmet Görmüş – Demet Kara
The Stele of Erzin 35

Murat Arslan
Eurymedon Muharebesi'nden Sonra Aspendos ve Genel Olarak Pamphylia'nın Durumuna Bir Bakış 49

Nevzat Çevik - Süleyman Bulut
The rediscovery of GAGAE / 'GAXE' in the south-east corner of Lycia. New finds from the total surface surveys 63

Thomas Corsten
Die Grabinschrift des Priesters Albasis in Myra 99

Burak Takmer – Nihal Tüner Önen
Batı Pamphylia'da Antik Yol Araştırmaları: Via Sebaste'nin Perge-Klimaks Arası Güzergahında Yeni Bir Yol Kalıntısı 109

Çilem Uygun – Eray Dökü
Kibyra Yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerinden Örnekler 133

Guntram Koch
Kinder-Sarkophage der römischen Kaiserzeit in Kleinasien 165

Nevzat Çevik
Northeast Lycia. The New Evidence – Results from the past ten years from the Bey Mountains Surface Surveys 189

Şevket Aktaş
Tombs of the Exedra Type and Evidence from the Pataran Examples 235

Ergun Kaptan
Kelenderis'te Alaşım Metalurjisine Ait Buluntular 263

Ayşe Aydın
Adana, Anamur ve Silifke Müzesi'ndeki Figürlü Paye ve Levhalar 269

Özgü Çömezoğlu
Myra's Place in Medieval Glass Production 287

Engin Akyürek
Palamutdüzü: A Medieval Byzantine Village Settlement in the Bey Mountains 297

T. M. P. Duggan
The paintwork and plaster on Evdir and Kırkgöz Hans by Antalya- and some implications drawn concerning the original appearance of 13th c. Seljuk State buildings 319

Altan Çetin
Akdeniz Ticaretinde Memlûklar Devri Mısır - Anadolu Mal Mübadelesi 359

Sema Bilici
Bazı Örnekleriyle Alanya Kalesi Kazılarında Bulunan İthal Kıbrıs Sırlı Seramikleri 373

ADALYA XI, 2008

Batı Pamphylia'da Antik Yol Araştırmaları:
Via Sebaste'nin Perge-Klimaks Arası Güzergahında Yeni Bir Yol Kalıntısı

Burak TAKMER* – Nihal TÜNER ÖNEN**

Pamphylia Ovası'nın önemli liman kentleri, bölgenin kuzeyini bir set gibi çevreleyen Toroslar'ın iç kısım (Pisidia) kentlerinin[1] Akdeniz'e açılmalarına olanak sağlamaktaydı. Bu bakımdan Pamphylia, Tabula Peutingeriana'da ana güzergah olarak verilen doğu-batı uzanımlı sahil yolunun[2] (Res. 1) yanında nehir vadileri boyunca kuzey-güney doğrultusunda uzanıp dağlık bölgeleri sahile bağlayan geniş bir yol ağıyla çevriliydi (Res. 2). Tarihin en erken dönemlerinden itibaren iskan gören ve Akdeniz Dünyası ile sıkı bir etkileşim içinde bulunan bu bölge, elbette erken dönemlerden itibaren ulaşım ağlarına sahip olmalıydı. Bununla birlikte bölgedeki yol faaliyetine ilişkin arkeolojik ve epigrafik en erken veri Helenistik Dönem ile başlamaktadır. Pergamon Krallığı'nın veraset yoluyla devredilmesinin ardından patlak veren Aristonikos İsyanı'nın İ.Ö. 129 yılında bastırılmasından sonra Roma otoritesinin bölgedeki ilk ciddi yansıması Pergamon'dan başlayarak inşa edilen yolun Döşeme Boğazı'nı aşıp Side'ye kadar ulaştırılması olmuştur[3] (Res. 3). Nitekim Roma için yol ağları ve bununla ilgili inşaat faaliyetleri egemenliğin ve devlete hizmetin en önemli simgelerinden biri sayılırdı[4]. Dolayısıyla fethinin ardından bir bölgenin eyaletleştirilme

* Yrd. Doç. Dr. Burak Takmer, Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Kampus 07058 Antalya.
E-posta: buraktakmer@akdeniz.edu.tr

** Arş. Gör. Nihal Tüner Önen, Akdeniz Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Kampus 07058 Antalya.
E-posta: nihaltuner@akdeniz.edu.tr

Bu araştırma T.C. Varsak Belediyesi'nin Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi'ne yaptığı başvuru üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın B.16.0. AMG. 0.10.00.02/713.1-128435 sayılı izni çerçevesinde yürütülmüş ve Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi tarafından yayın projesi kapsamında desteklenmiştir.
Araştırma sırasında hiçbir desteğini esirgemeyen Varsak Belediyesi başkanlığına derin şükranlarımızı sunarız.

1 Pamphylia – Pisidia sınırı için genel olarak bk.: Ruge, Pamphylia, 354-359; Brandt, Gesellschaft, 8 vdd; Hellenkemper – Hild, TIB 8, 77 vd.

2 Tab. Peut. Segment IX.

3 Pergamon-Side arasındaki güzergah ve miltaşları için bk.: French, Roman Road-System, 706 map 1, 707; ay., Sites and Inscriptions, 53 vd; ay., Roads in Pisidia, 174 Fig. 1; ay., Pre- and Early Roman Roads, 179-182; Mitchell, Anatolia, 71 dn. 3, 77 ve map 5; ay., Three Cities, 132, 133 Fig. 2; Horsley – Kearsley, Boundary Stone, 127d ve Fig. 1; Mitchell, Administration, 18d dn. 8, 21 (Harita); Nollé, Side II, no. 175; Rathmann, Reichsstraßen, 52 dn. 304, 150d; Hellenkemper – Hild, TIB 8, 275-277.

4 Bu konuda krş. Şahin – Adak, Stadiasmus Patarensis, 16.

sürecindeki ilk aşamalardan biri kentlerin yol ağıyla birbirlerine bağlanmasıydı[5]. Bu nedenle egemenlikleri altındaki topraklarda olup bitenleri mümkün olan en kısa sürede öğrenebilmek ve iktidarlarını bu sayede pekiştirebilmek için Romalılar her zaman daha iyi ve daha kısa yolların inşasına, yol bakımı ve denetimine büyük önem vermişlerdi[6]. Bu aynı zamanda ülkenin ekonomik alt yapısının sağlıklılaştırılması anlamına da gelmekteydi.

Bölgede, Asia Eyaleti'nin kurulmasının ardından eyaletin ilk valisi Manius Aquillius (129-126) tarafından öncelikle askeri ve stratejik amaçla inşa ettirilen yolu[7] daha sonraki dönemlerde P. Servilius Vatia Isauricus[8] ve Augustus'un yaptırdıkları yollar takip etmiştir. Augustus Pisidia'lıları, özellikle de Homonadeis'i pasifize etmek için Pamphylia-Pisidia coğrafyasında askeri koloniler kurmuş[9] [Olbasa (Belenli/Asarkale), Komama (Şerefönü), Kremna (Girme), Parlais (Kocapınar/Barla), Antiokheia (Yalvaç)] ve bunları yukarıda anılan Via Sebaste ile birbirine bağlamıştır[10] (Res. 4). Söz konusu yol ortaçağda kaleme alınmış olan ve Roma Dönemi yollarını veren Tabula Peutingeriana adlı eserde Perge-Laodikeia arasında verilen güzergahın[11] da bir parçasıdır (Res. 3 ve 4).

Roma'nın bölgenin askeri ve stratejik önemini göz önünde tutarak yoğun bir şekilde yol yapım faaliyeti yürüttüğünün bilinmesine rağmen, söz konusu yolların takip ettikleri güzergahlar ancak bunlara ışık tutabilecek miltaşlarının korunması rastlantısallığına dayanmaktaydı. Bundan dolayı Via Sebaste'nin Klimaks'tan (Döşeme Boğazı)[12] itibaren Perge'ye

---

[5] Nitekim Güney Italia'nın fethedilen bölgelerinde inşa edilen Via Appia (İ.Ö. 312), Via Flaminia (İ.Ö. 220), Via Aemilia (İ.Ö. 187); Via Postumia (İ.Ö. 178) vb. fethi gerçekleştiren ve yolları inşa ettiren kişilerin adıyla anılmaktadırlar. Benzer bir uygulama bölgelerin eyaletleştirilmelerinin hemen ardından da yaşanmıştır: Cn. Domitius Ahenobarbus Galia Narbonensis'in (İ.Ö. 118); Cn. Egnatius Makedonia'nın (İ.Ö. 146) ve M. Agrippa Tres Galliae'nın (İ.Ö. 38) eyaletleştirilmelerini takiben yollar inşa ettirmişlerdir. Roma'nın otoritesinin Anadolu'da tesisi sırasında da aynı uygulamanın söz konusu olduğu bilinmektedir: Asia Eyaletinin kurulmasının hemen ardından Manius Aquillius (İ.Ö. 129-126) eyaleti Pergamon'dan Side'ye kadar uzanan bir yol ağıyla kaplamış (bk.: y.dn. 3); Augustus Pisidia'da kurduğu kolonilerin ardından bunları Via Sebaste (İ.Ö. 6) ile birbirine bağlamış (bk.: a.dn. 10) ve İmparator Claudius, bölgenin eyaletleştirilmesinin (İ.S. 43) hemen ardından ilk vali Quintus Veranius aracılığıyla Lykia kentlerini birbirine bağlayan 67 güzergah inşa ettirerek bunların mesafelerini tek tek ölçtürmüştür: Şahin, Vorbericht, 130-135; Şahin – Adak, Zweiter Vorbericht, 227-277; Şahin – Adak, Stadiasmus Patarensis.

[6] Roma yolları için genel olarak bk.: Forbes, Ancient Roads; Chevallier, Voies romaines; Culham, Roman Roads, 161-170; Esch, Römische Straßen; Herzig, Römisches Straßenwesen, 593-648; Kissel, Road Building, 127-160; Pekáry, Reichsstraßen; Radke, Viae publicae Romanae, 1415-1686; Schneider, Altstrassenforschung; Rathmann, Reichsstraßen; Frei-Stolba, Verkehr; Koschick, Römerstrassenkolloquium; Walser, Strassenbau-Tätigkeit, 438-462.

[7] Anadolu'daki Roma Dönemi yol ağları için genel olarak bk.: Macpherson, Roman Roads, 111-120; Ballance, Roman Roads, 223-234; Alkım, Wegenetz, 207-222; Hild, Byzantinisches Strassensystem; Trojani, The Roman Road, 273-286; French, Roman Roads in Anatolia, 143-149; ay., Roman Roads, 293-294; ay., Roman Road-system, 698-729; ay., Catalogue; ay., Roads in Pisidia, 167-175; ay., Pre- and Early Roman Roads, 179-196; Sayar, Straßenbau in Kilikien, 57-62; Walser, Strassenbau-Tätigkeit, 457 vd.

[8] Eutropius, Breviarium 6, 3: primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit (*Bütün Romalılar arasında ilk olarak [P. Servilius Vatia] Taurus'ta bir yol yaptırdı*); Festus, Breviarium 12: et viam per Taurum montem primus instituit (*ilk olarak [P. Servilius Vatia] Taurus Dağı boyunca yol yaptırdı*); Orosius, Hist. adv. paganos V 22: primus Romanorum per Taurum duxit exercitum *(Romalılardan ilk olarak [P. Servilius Vatia] orduyu Toroslar'dan geçirdi).*

[9] Monumentum Ancyranum, 28: Colonias in Africa Sicilia [M]acedonia utraque Hispania Achaia Asia Syria Gallia Narbonensi Pi[si]dia militum deduxi. (*Africa'da, Sicilia'da, Macedonia'da, her iki Hispania Eyaleti'nde, Achaia'da, Asia'da, Syria'da, Galia Norbonensis'te ve Pisidia'da askeri koloniler kurdum*). Pisidia Bölgesi'ndeki Roma kolonileri için genel olarak bk.: Levick, Roman Colonies.

[10] Levick, Roman Colonies, 38-41; Magie, Roman Rule II, 1314 vd. 1324 vdd; French, Catalogue, no. 38-384, 388-400, 402-406; French – Mitchell, Yollar ve Ulaşım, 213 vdd.; Belke – Mersich, Phrygien und Pisidien, 152 vd; Mitchell, Cremna, 5 vd. Fig 7; Hellenkemper – Hild, TIB 8, 276 vd. Via Sebaste'nin Komama ile Perge arasındaki güzergahında yer alıp Döşeme Boğazı'nda bulunan miltaşı için bk.: Horsley – Mitchell, Central Pisidia, 168 vd. no. 166.

[11] Tab. Peut. Segment IX

[12] Klimaks'ın Döşeme Boğazı'nın hemen doğu yakasında yükselen Mercimek Dağı ile özdeşleştirilmesi hakkında genel literatür için bk.: Hellenkemper – Hild, TIB 8, 643 bk. Klimax (2).

doğru devam eden güzergahı arada maalesef hiçbir miltaşı ele geçmediği için ancak varsayımsal olarak gösterilebilmekteydi.

Ketirkızıllı Mahallesi'nde (Res. 5) su kanalı yapımı sırasında bir dizi lahtin gün yüzüne çıktığına dair Varsak Belediyesi Başkanlığı tarafından merkezimize yapılan duyuru, araştırmanın şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Söz konusu bölgede herhangi bir yerleşim yerine işaret eden kalıntıya rastlanmaması buradaki nekropol alanının küçük çaplı bir kırsal yerleşime ait olabileceğini göstermektedir. Nekropol alanının yaklaşık 1 km güneydoğusunda, *mansio* olarak yorumlanabilecek yapı gurubu buradaki nekropol alanının Klimaks'tan Perge'ye uzanan Via Sebaste üzerinde konumlanmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu veriden hareketle yürütülen çalışmalar sonucunda Via Sebaste'nin günümüze ulaşan kalıntılarının yanı sıra aşağıdaki ören yerleri ve yapı kalıntıları da ilk kez kayda geçirilmiştir.

1. Ketirkızıllı Mevkii'nde Roma Dönemi nekropolü (Res. 5):

Varsak Belediyesi'nden 13.2 km kuzey-kuzeybatıda parçalanmış durumda lahit tekneleri ve kapakları bulunmaktadır. Bu alanda yaklaşık 15 kadar lahit fragmanı sayılabilmiştir (Res. 6). Bunlardan ikisinin kapakları üzerinde iki mezar yazıtı bulunmaktadır (Res. 7 ve 8). İ.S. 3. yüzyıla tarihlenen yazıtlar iyi korunmuş durumdadır.

Moles'in, kendisi, eşi ve çocukları için yaptırdığı mezara ait yazıt (Res. 7).

Kireçtaşından, üçgen çatılı bir lahit kapağının yan yüzü. Kapak her iki yanda da kırık durumdadır. Yan ve orta akroterleri kısmen korunmuştur. Orta akroterin ortasına üçgen bir çerçeve içine rozet bezemesi işlenmiştir. Yazıt sahibinin ismi orta akroteri çevreleyen üçgen ile *tabula ansata* arasındaki alana, yazıtın devamı ise *tabula ansata* içerisine yazılmıştır. Alt sağ köşedeki kırık yüzünden son iki satır kesintiye uğramaktadır.

Lahit kapağı: Y: 0.80 m; D: 0.63; G: 1,14 m; Yazıt alanı: Y: 0.30; G: 0.79; HY: 0.025-0.035 m.

Μόλης Ἀρτείμου
καθεσκεύ{σ}ασεν τὸ κενον-
τάπιον ἑαυτῷ καὶ τῇ γυνε-
χὶ αὐτοῦ Ἐλπειδοῦδι καὶ τοῖς <ἐξ αὐτῶν>·
ἑθέρῳ δὲ οὐ(δενὶ ἐ)ξέσται, ἐ[πε]ὶ ὁ
π[ει]ράσας ἐκτείσι τ[ῷ.....]

"Arteimas oğlu Moles, bu (henüz) boş mezarı kendisi ve eşi Elpidous ve kendilerinden olma çocukları için yaptırdı. Başka hiç kimsenin (buraya defne) izni yoktur. Buna teşebbüs eden kişi (..... kasasına .... denaria) borçlu olacaktır."

Tarih: Harf karakteri (ЄCϘ) dolayısıyla İ.S. 2.-3. yüzyıl.

Str. 1 Μόλης Küçük Asya'da ve özellikle Lykia'da çok sevilen bir isimdir[13]. Bunun dışında Kıbrıs, Delos[14], Mısır[15], Rhodos ve Lindos'ta da[16] bu isme rastlanmıştır.

---

13 Zgusta, Personennamen, § 946-1.; Krş. Pape – Benseler, Eigennamen, 940.

14 Fraser – Matthews, Personal Names, 319.

15 M. J. Baillet, Inscriptions Grecques et Latines des Tombeaux des Rois ou Syringes (1926) nr. 973.

16 IG XII, 1 nr. 492, 551 ve C. Blinkenberg, Lindos, Fouilles et Recherches 1902 - 14, II. 1: Les Inscriptions (1941) nr. 641.

Str. 2/3 κενοντάπιον = κενοτάφιον[17].

Str. 3/4 γυνεχί = γυναικί[18]. Ἐλπιδοῦς ismi için krş. Fraser – Matthews, Greek Personal Names, 150. Dativ hali için krş. Ἐλπιδοῦτι (TAM II nr. 1078)[19].

Str. 6: ὁ πειράσας ἐκτείσι formülasyonuna özellikle Termessos'un mezar yazıtlarında rastlanmaktadır (örn. TAM III, 217, 220, 225 v.d.).

Aur. Mercuris'in, kendisi, eşi ve çocukları için yaptırdığı mezara ait yazıt (Res. 8).

Kireçtaşından lahit kapağı. Kapağın üst kısmı tamamen kırık. Yazıt, kapağın yan yüzünde, *tabula ansata* içinde.

Lahit kapağı: Y: 0.65 m; D: 2.25; G: 1.11 m; Yazıt alanı: Y: 0.26; G: 0.79; HY: 0.04 m.

[Αὐρ. Μ]ερκούριος Τροκόνδου
ζῶν ἑαυτῷ κατεσκεύασε-
ν τὸ κενοτάφιον καὶ τῇ γ-
υνεκὶ αὐτοῦ Αὐρ. Δημιουργίαι κ-
αὶ τοῖς ἐ(ξ αὐτῶν).

"Trokondas oğlu Aurelius Merkouris bu (henüz) boş mezarı kendisi ve eşi Aurelia Demiourgia ve kendilerinden olma çocukları için henüz hayattayken yaptırdı."

Tarih: Harf karakteri (CCQ) dolayısıyla İ.S. 2-3. yüzyıl.

Str. 1 Τροκόνδας, Phrygia, Pisidia, Lykia, Pamphylia ve Kilikia'da çok kullanılan yerel bir isimdir[20].

Str. 4 Demiurgia ismi aynı etimolojiyi gösteren eril formda bilinmektedir[21].

Söz konusu yazıtların ceza formülasyonu her ne kadar özellikle Termessos teritoryumundan belgelenen yazıtlarda karşımıza çıkmış olsa da, Termessos'un egemenlik alanının bu kadar doğuya uzandığını gösteren herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Termessos'un kuzeydoğusunda yer alan Evdirhan'dan ele geçen yazıtlar[22] Termessos teritoryumunun doğu sınırının buraya kadar ulaştığını gösterirken[23], Kırkgözhan'dan ele geçen bir yazıt[24] Perge teritoryumunun batı sınırının buraya kadar uzandığına işaret etmektedir[25]. Dolayısıyla bu veri Ketirkızıllı'daki nekropol alanının Perge teritoryumu içinde kaldığını düşündürmektedir.

---

17 φ harfi yerine π harfinin kullanımı hakkında bk.: Gignac, Grammar, 93.

18 αι diftongu yerine ε harfinin kullanımı ve χ harfinin κ harfini karşılaması konularında bk.: Gignac, op. cit., 192 ve 92.

19 δ ve τ harflerinin birbirleri yerine kullanılmaları için krş. Gignac, op. cit., 82 vd.; ι için ει diftongunun kullanılması hakkında krş. Gignac, op. cit., 190.

20 Zgusta, Personennamen, §1512-31.

21 Pape – Benseler, 290 bk. Δημιουργός.

22 TAM III/1 938-940.

23 Termessos kentinin teritoryum sınırları için bk.: Heberdey, Termessos, 734 vd.; Çelgin, Termessos Tarihi, 25-43; İplikçioğlu, Territorium von Termessos, 309-314; ay., Ländliche Siedlungen, 102-125.

24 Rott, Kleinasiatische Denkmäler, 360, no. 52; Pace, Adalia, 35.

25 Krş. Çelgin, Termessos Tarihi, 33 vd.; İplikçioğlu, Territorium von Termessos, 310; ay., Ländliche Siedlungen, 105 vd.

2. Ketirkızıllı Mevkii'ndeki Harabelik:

Varsak Belediyesi'nin 12.5 km kuzey-kuzeybatısında, Ketirkızıllı Mevkii'ndeki nekropol alanının yaklaşık 1 km güneydoğusunda çok odalı, oldukça büyük bir yapı kompleksi tespit edilmiştir. Yapının duvarları pek çok yerde yaklaşık 1.5-2 metre yüksekliğe kadar korunmuştur (Res. 9). Yapı kompleksi içinde iki sarnıç yer almaktadır. Bu sarnıçlardan biri yuvarlaktır ve tamamen harap olmuştur; diğeri ise dikdörtgen formda, kemerli bir yapıya sahiptir ve sıva izleri gösterir. Via Sebaste güzergahı üzerinde olması gereken bu yapı gurubunun muhtemelen büyük bir *mansio*'ya ait olduğu düşünülebilir. Bu yapı gurubunun güneyinde, modern köy yolunun güney yakasında üçgen çatılı, geç dönemde tamirat görmüş bir sarnıç bulunmaktadır (Res. 10). Sarnıcın girişi düzgün blok taşlardan örülmüş bir kemer yapısı gösterir. Ön kısmında da küçük taşlardan örülmüş ince bir podyum bulunmaktadır.

3. Öşükkale Harabeleri:

Varsak Belediyesi'nin 8 km kuzeyinde, Ketirkızıllı Mevkii'ndeki harabeliğin 5.1 km güneydoğusunda, 6.20 m çapında büyük bir apsisi olan kilise kalıntısı tespit edilmiştir (Res 11). Yapının içinde eşik taşı olarak kullanılan büyük bir blok yer almaktadır. Kilise yapısının yan tarafında dikdörtgen bir oda kalıntısı içinde sarnıç bulunmaktadır. Kilise yapısının yakınında da küçük bir zeytinyağı işliği bulunmaktadır. Yapının içinde ve yakınında devşirme malzeme olarak kullanılmış Roma Dönemi blokları tespit edilmiştir. Söz konusu blokların yanı sıra kilise içerisinde 1 m yüksekliğinde, 0.37 m çapında bir başlığa sahip olan sütun tamburu yer almaktadır. Söz konusu devşirme malzemeler günümüzde de yoğun bir tarım faaliyeti yürütülen bölgenin antik dönemde de benzer amaçla kullanılmış olabileceğine işaret etmektedir.

4. Kapaklıkale Harabeleri:

Varsak Belediyesi'nin 8 km kuzey-kuzeydoğusunda, Öşükkale Harabeleri'nin 1.5 km güneydoğusunda Via Sebaste'nin her iki yakasına inşa edilmiş iki kule ve bir kilise kalıntısı tespit edilmiştir[26]. Yolun güney yakasındaki yapı anakaya üzerine temellenmiş olup en az üç katlı bir kuleye ait olsa gerektir (Res. 12). Birinci ve ikinci kat anakayaya oyulmuş ve 8 basamağı korunmuş bir merdivenle birbirine bağlanır. Merdivenin son bulduğu yerde *in situ* konumda kapı eşiği görülmektedir. Buradan yukarıya doğru 4 sıra daha merdiven basamağı takip edilebilmektedir. Birinci katta, yukarıda anılan kapı eşiğinin güneyinde bir başka odaya geçiş veren ikinci bir kapı eşiği de *in situ* olarak tespit edilmiştir. Bu odanın zeminini süsleyen mozaik fragmanları hala görülebilmektedir (Res. 13). Kule içerisinde 4 oda tespit edilmektedir. Buradaki yapı grubu kuleli çiftlik olarak işlev görmenin yanında, ortalarından geçen yolu (Res. 14) gözetlemek gibi bir işleve sahip olmuş gözükmektedir. Esasen, Orta Lykia[27], Pamphylia[28] ve Kilikia'da[29] çokça belgelenen kuleli çiftlikler

---

[26] Krş. Hellenkemper – Hild, TIB 8, 621 bk. Kayaklıkale.

[27] Konecny, Die lykische Türme, 315-326; ay., Hellenistische Turmgehöfte; Marksteiner, Befestigte Siedlungen, 299-314; Hailer – Şanlı, Gehöfte, 211-248; Şanlı-Erler, Bauern in der Polis.

[28] Küpper, Ländliche Siedlungsstrukturen, 97-115 ; Çevik – Pedarros, Kelbessos, 283-291; ay., Recherce, 261-273 ; Çevik – Bulut, Belen and Kelbessos, 104-130.

[29] Durugönül, Turme und Siedlungen.

genellikle limanlara ve karayolu güzergahlarına hakim bir konuma sahip olmakla birlikte, bu açıdan pek değerlendirilmemişlerdir. Bununla birlikte, Kapaklıkale Harabeleri örneği, kuleli çiftliklerin bu işlevine dair belirgin bir ipucu vermenin yanında temelde Helenistik Dönem'de gelişen bu yapı formunun tamir görerek geç dönemlere kadar kullanıldığını da belgelemektedir.

Bu yapının hemen kuzeyinde, yolun karşı yakasında, yine oldukça büyük boyutlarda ikinci bir yapı bulunmaktadır. Bu yapının batısında, kaçak kazılar sonrası gün yüzüne çıkmış yazıtlı bir mezar steli bulunmaktadır (Res. 15). Ayrıca her iki yapının temellerini oluşturan kaya kütlelerinin yamaçlarına çok sayıda mezar odası açılmıştır (Res. 16).

Mezar Steli (Res. 15)

Kireçtaşından, alttan ve üstten profillendirilmiş mezar steli. Stelin üst tarafı kırık. Yazıt stelin orta kısmına yazılmıştır. İlk beş satır üstte, son dört satır ise alt kısımda kaidenin üstünde yer almaktadır. Stelin ortası boş bırakılmıştır. Üstteki ve alttaki yazılar aynı dönemde yazılmamış olmalıdır. Üstte bu kaideyi kimin yaptırdığı, altta ise kimin diktirdiği kayda geçirilmiştir. Üstteki kırık yüzünden ilk üç satırı tamamlamak mümkün değildir.

Y: 1.23 m; D: 0.40 m; G: 0.49 m; HY: 0.023-0.020 m. Yazıt alanı (ilk beş satır): Y: 0.21 m; (arada) 0.37 m boşluk; (son 4 satır) Y: 0.19 m.

[Διογένης . .]ΑΥΡ
[. . . καὶ . . . .]ΗΤΗ
[. . . . . .]ΟΥΔΕΩΣ
ἐποιήσομεν τὸν β-
ωμὸν τέκνοις.
vacat
Ερμεις Δειογένου-
ς ἀδελπὸς αὐτῶν
ἀνέσθησεν μνήμ-
ης χάρειν.

"Bu kaideyi (ben falanca ve karım falanca) çocuklarımız için yaptırdık. Onların kardeşleri olan Diogenes oğlu Hermeis ise bunu anıları dolayısıyla dikti."

Tarih: Harf karakteri (ЄCΘ) dolayısıyla İ.S. 3. yüzyıl.

Orta kısımdaki boşluğa olasılıkla çocukların isimleri yazılacaktı. İsimlerin sonradan boya ile yazılmış olması da ihtimal dahilindedir.

Str. 4 ἐποιήσομεν = ἐποιήσαμεν[30]

Str. 7 ἀδελπός = ἀδελφός.

Str. 9 χάρειν = χάριν

Bu yapının hemen kuzeyinde 6 m çapında apsisi olan yaklaşık 20 m uzunluğunda bir kilise yer almaktadır (Res. 23). Apsisin hemen yanında bir sarnıç vardır. Kilisenin tabanı mozaikle kaplanmıştır ve bu mozaik yer yer korunmuştur. Kilise yapısının içinde ve çevresinde büyük blok taşlar, sütun parçaları ve bir Korinth başlığına ait fragman ile bir adet korozyona uğramış antik çivi tespit edilmiştir. Kilise yapısının arkasında da bir sarnıç bu-

[30] α yerine ο yazımı hakkında krş. Gignac, Grammar, 256 vd; Threatte, Grammar, 130.

lunmaktadır. Kapaklıkale Harabeleri'nin kuzeybatısında kayaya oyulmuş bir lahit teknesi ve yapı kalıntıları bulunmaktadır. Bu alanın 50 m kadar güneyinde bir taş ocağı görülmektedir. Ocaktan çıkarılan yarı işli ve işsiz bloklar yüzeyde görülebilmektedir.

Harabelerin 300 m güneyinde, anakayaya oyulmuş, önde dikdörtgen girişli, arkada yuvarlak formlu bir sarnıç yapısı yer almaktadır (Res. 17). Öndeki dikdörtgen yapı kemerli bir girişe sahiptir ve sarnıca kayaya açılmış basamaklarla inilir (Res. 18). Arkadaki yuvarlak formlu sarnıcın üstü sonradan onarım görmüştür. Sarnıç yapısının kuzeybatısında, yukarıda anılan yapı grupları bulunmaktadır.

5. Kapaklıkale Harabeleri - Gaziler Köyü Akçalar Mahallesi Arasındaki Yol Kalıntısı:

Ketirkızıllı Mahallesi'ndeki nekropol alanının Via Sebaste'nin güzergahı üzerinde bulunmuş olması gerektiği varsayımından hareket eden araştırmanın buradan Kapaklıkale Harabeliği'ne kadar yürütülen kısmında, arazinin yoğun olarak tarıma açılmış olması nedeniyle herhangi bir yol izine rastlamak mümkün olmamıştır. Yolun ilk izleri ise Kapaklıkale Harabeliği'ndeki iki yapı gurubu arasında tespit edilmiştir. Anakayaya yaklaşık 3.60 metre genişliğinde açılmış olan yol kalıntısı güneydoğuya doğru devam etmektedir (Res. 16). Buradaki kayalık alanda yol boyu *khamosoria* mezarlar görülmektedir (Res. 19). Bunlardan birinin kapağı hala üzerinde durmaktadır (Res. 20). Buradan itibaren orman yolu tarafından kesilen antik güzergah, yaklaşık 0.5 km kadar güneydoğuda tekrar izlenebilmektedir. Bu alan anakayaya 2 m derinliğe kadar açılmasıyla antik yolun en iyi korunabilmiş odağını teşkil eder ve güzergah bu şekilde 200 m kadar devam eder (Res. 21). Bu noktada takibi güçleşen güzergah Hotuşlar Köyü Köseler Mevkii'nde taş döşemi korunmuş şekilde ve 0.5 km kadar izlenebilmektedir (Res. 22). Yol burada 3 m genişliğindedir ve yer yer tekerlek izlerine rastlanmaktadır. Kimi noktalarda korunan tekerlek izlerinin taş döşemle örtülmesi yolun geç dönemde geçirdiği onarıma, bu noktadan sonra yer yer anakayaya oyulmuş olarak takip edilebilen yolun doğu parapetine işlenen haç işareti ise güzergahın uzun süreli kullanımına işaret etmektedir. Söz konusu haç büyük bir ihtimalle yolu kullanan Hıristiyan hacılar tarafından kazınmış olmalıdır. Bu mevkiide ana güzergahtan ayrılan bir çok tali yol bölgede tespit edilen taş ocaklarını dolaşmaktadır (Res. 23). Söz konusu taş ocakları muhtemelen Pamphylia'nın *metropolis*'i Perge'ye ait olmalıdır. Bu düşünce doğru kabul edilecek olursa, bunlar aynı zamanda Perge'nin tespit edilmiş ilk taş ocakları olmaktadırlar.

Kapaklıkale'den itibaren takip edilebilen yolun kalıntılarına dair izler Varsak Belediyesi'nin yaklaşık 6 km kuzeydoğusunda yer alan Gaziler Köyü/Akçalar Mahallesi'nin 1.5 km kadar kuzeyinde son bulmaktadır (Res. 26). Burada yolun her iki yakasında parapet duvarlarını oluşturan anakaya üzerine 0.75 m genişliğinde, yaklaşık 0.20 m derinliğinde su kanalları açıldığı görülmektedir (Res. 24). Söz konusu kanallar yol boyunca belli aralıklarla anakayaya oyulmuş sarnıçlara bağlanmaktadır (Res. 25). Perge'ye doğru devam eden yol güzergahını, bölgenin bu noktadan itibaren tarım ve iskan amaçlı yoğun kullanımından dolayı takip etmek mümkün değildir.

Sonuç olarak Via Sebaste Döşeme Boğazı'ndan sonra Ekşili Beldesi yakınındaki Asar Tepe'de konumlanan Helenistik gözetleme kulesi de göz önünde bulundurularak varsayılacak bir güzergahla önce Ketirkızıllı Mevkii'ndeki nekropol alanıyla *mansio*

olarak yorumlanabilecek yapı gurubuna, ardından Öşükkale Harabeliği yakınından geçerek Kapaklıkale Harabeliği'ne ulaşmıştır ve ilk izlerine de burada rastlanmıştır. Kapaklıkale'den sonra da yaklaşık 7 km kadar takip edilebilen yol kalıntıları Gaziler Köyü Akçalar Mahallesi yakınında son bulmaktadır.

Burada tanıtılan güzergahın yanında Başköy'de[31] ve Magydos'un[32] kuzeyinde de yol kalıntıları bulunduğu bilinmektedir. Pamphylia Yol Sistemi'ne ilişkin yürütülen araştırmaların ileriki safhaları, Döşeme Boğazı'ndan Akçalar Mahallesi'ne kadar kısmen de olsa takip edilebilen güzergahın, buradan itibaren Perge'ye Soğucaksu Deresi'ni nerede ve ne şekilde geçerek ulaştığı; Magydos yakınında görülen ve büyük ihtimalle Magydos'u Perge'ye bağlayan güzergahın doğrudan Perge'ye mi gittiği, yoksa burada tanıtılan güzergahla birleştikten sonra mı Perge'ye doğru devam ettiği; Döşeme Boğazı'ndan Perge, Attaleia ve Yenice Boğazı istikametinde devam etmesi beklenen güzergahların nerede sapak yaptıkları gibi sorular çerçevesinde şekillenecektir.

Yazıtların Çevirileri:

1. *Arteimas oğlu Moles, bu (henüz) boş mezarı kendisi ve eşi Elpidous ve kendilerinden olma çocukları için yaptırdı. Başka hiç kimsenin (buraya defne) izni yoktur. Buna teşebbüs eden kişi (..... kasasına .... denaria) borçlu olacaktır."*

2. *Trokondas oğlu Aurelius Merkouris bu (henüz) boş mezarı kendisi ve eşi Aurelia Demiourgia ve kendilerinden olma çocukları için henüz hayattayken yaptırdı.*

3. *Bu kaideyi (ben falanca ve karım falanca) çocuklarımız için yaptırdık. Onların kardeşleri olan Diogenes oğlu Hermeis ise bunu anıları dolayısıyla dikti.*

[31] Ercenk, Eski Yol Sistemi, 368.

[32] Ormerod – Robinson, Pamphylia, 222; French, Roma Yolları, 201 vd.

Kaynakça ve Kısaltmalar

A. Modern Literatür

Alkım, Wegenetz
U. B. Alkım, "Ein altes Wegenetz im südwestlichen Antitaurusgebiet", Anadolu Araştırmaları I.2, 1959, 207-222.

Ballance, Roman Roads
M. H. Balance, "Roman Roads in Lycaonia", AnatSt 8, 1958, 223-234.

Belke – Mersich, Phrygien und Pisidien
K. Belke – N. Mersich, Phrygien und Pisidien, Denkschr. ÖAW, phil.-hist. Kl. 211 (1990).

Brandt, Gesellschaft
H. Brandt, Gesellschaft und Wirtschaft Pamphyliens und Pisidiens im Altertum (1992)

Chevallier, Voies romaines
R. Chevallier, Les voies romaines (1972).

Culham, Roman Roads
P. Culham, "Roman Roads, Greek Terms. Translation, Transliteration and Transfer", Glotta 65, 1987, 161-170.

Çelgin, Termessos
V. Çelgin, Termessos Tarihi (1997).

Çevik – Pedarros, Kelbessos
N. Çevik – I. P. Pedarros, "The Fortified Site of Kelbessos", Anatolia Antiqua 12, 2004, 283-291.

Çevik – Pedarros, Recherce
N. Çevik – I. P. Pedarros, "Recherces archeologiques dans le Beydağ. Troisième rapport préliminare sur le site de Kelbessos", Anatolia Antiqua XXIV, 2006, 261-273.

Çevik – Bulut, Belen and Kelbessos
N. Çevik – S. Bulut, "The Belen and Kelbessos Farmsteads with Towers on the Border of Pisidia-Lycia and some Thoughs on Security in the Countryside", Adalya 10, 2007, 104-130.

Durugönül, Turme und Siedlungen
S. Durugönül, Turme und Siedlungen im Rauhen Kilikien, AMS 28 (1998).

Ercenk, Eski Yol Sistemi
G. Ercenk, Pamphylia ve Çevresi Eski Yol Sistemi, Belleten 56, 1992, 361-370.

Esch, Römische Straßen
A. Esch, Römische Straßen in ihrer Landschaft. Das Nachleben antiker Straßen um Rom mit Hinweisen zur Begehung im Gelände (1997).

Forbes, Ancient Roads
J. R. Forbes, Ancient Roads (1964)

Fraser – Matthews, Personal Names
A Lexicon of Greek Personal Names I (1987).

Frei-Stolba, Verkehr
R. Frei-Stolba (ed.), Siedlung und Verkehr im römischen Reich (2004).

French, Roman Roads in Anatolia
D. H. French, "A Study of Roman Roads in Anatolia. Principles and Methods", AnatSt 24, 1974, 143-149.

French, Roman Roads
D. H. French, Roman Roads in Central Anatolia, Proceedings of the Xth International Congress of Archaeology (1978).

French, Roman Road-System
D. H. French, "The Roman Road-System of Asia Minor", ANRW II 7.2 (1980) 698-729.

French, Catalogue
D. H. French, Roman Roads and Milestones of Asia Minor, Fasc. 2: An Interim Catalogue of Milestones I, II (BAR Int. Ser. 392 [I, II] = Brit. Inst. of Archaeology at Ankara Monograph 9) (1988).

French, Sites and Inscriptions
D. H. French, "Sites and Inscriptions from Phrygia, Pisidia and Pamphylia", EA 17, 1991, 51-63.

French, Roma Yolları
D. French, "1991 yılı Roma Yolları, Miltaşları ve Yazıtları Araştırması", AST 10, 1992, 199-208.

French, Roads in Pisidia
D. H. French, "Roads in Pisidia", AMS 6, 1992, 167-175.

French, Pre- and Early Roman Roads
D. H. French, "Pre- and Early Roman Roads of Asia Minor", Arkeoloji Dergisi 5, 1997, 179-196.

French – Mitchell, Yollar ve Ulaşım
D. H. French – S. Mitchell, Roma İmparatorluğunun ilk Devirlerinde Pisidia'da Yollar ve Ulaşım, TürkAD 24, 1977, 213 vdd.

Gignac, Grammar
F. T. Gignac, A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Byzantine Periods I, (1976).

Hailer-Şanlı, Gehöfte
U. Hailer – A. Şanlı, Gehöfte und kleine ländliche Siedlungen auf dem Gebiet von Kyaneai, bk.: F. Kolb (ed.), Chora und Polis (2004) 211-248.

Heberdey, Termessos
R. Heberdey, RE V A,1 (1934) 732-778 bk. Termessos.

Hellenkemper – Hild, TIB 8
H. Hellenkemper – F. Hild, Tabula Imperii Byzantini 8: Lykien und Pamphylien (2004).

Herzig, Römisches Straßenwesen
H. E. Herzig, "Probleme des römischen Straßenwesens. Untersuchungen zu Geschichte und Recht", ANRW II. 1 (1974) 593-648.

Hild, Byzantinisches Strassensystem
F. Hild, Das byzantinische Strassensystem in Kappadokkien (1977).

Horsley – Kearsly, Boundary Stone
G. H. R. Horsley – R. A. Kearsley, "Another Boundary Stone between Tymbrianassos and Sagalassos in Pisidia", ZPE 121, 1998, 123-129.

Horsley – Mitchell, Central Pisidia
G. H. R. Horsley – S. Mitchell, The Inscriptions of Central Pisidia, IK 57 (2000).

İplikçioğlu, Territorium von Termessos
B. İplikçioğlu, "Zum Territorium von Termessos in Pisidien", bk.: P. Scherrer – H. Taeuber – H. Thür (ed.), Steine und Wege, Festschrift für Dieter Knibbe zum 65. Geburstag, Österreichisches Archäologisches Institut Bd. 32 (1999) 309-314.

İplikçioğlu, Ländliche Siedlungen
B. İplikçioğlu, "Ländliche Siedlungen und das Territorium von Termessos (Pisidien)", bk.: F. Kolb (ed.), Chora und Polis (2004) 103-125.

Kissel, Road Building
T. Kissel, "Road Building as a munus publicum", bk: P. Erdkamp (ed.), The Roman Army and the Economy (2002) 127-160.

Konecny, Die lykische Türme
A. Konecny, "Militärisches Formengut-zivile Nutzung: Die lykische Türme", REA 96, 1994, 315-326.

Konecny, Hellenistische Turmgehöfte
A. Konecny, Hellenistische Turmgehöfte in Zentral und Ost Lykien (1997).

Koschick, Römerstrassenkolloquium
H. Koschick (ed.), Alle Wege führen nach Rom. Internationales Römerstrassenkolloquium Bonn (2005).

Küpper, Ländliche Siedlungsstrukturen
M. Küpper, "Ländliche Siedlungsstrukturen in Pamphylien am Beispiel von Sillyon", Adalya 2, 1998, 97-115.

Levick, Roman Colonies
B. Levick, Roman Colonies in Southern Aisa Minor (1967).

Macpherson, Roman Roads
J. W. Macpherson, "Roman Roads and Milestones of Galatia", AnatSt 4, 1954, 111-120.

Magie, Roman Rule II
D. Magie, Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century after Christ I-II (1950)

Marksteiner, Befestigte Siedlungen
T. Marksteiner, Befestigte Siedlungen Lykiens in vorrömischer Zeit, REA 96, 1994, 299-314.

Mitchell, Anatolia
S. Mitchell, Anatolia. Land, Men, and Gods in Asia Minor I (1993).

Mitchell, Three Cites
S. Mitchell, "Three Cities in Pisidia", AnatSt 44, 1994, 129-148.

Mitchell, Cremna
S. Mitchell, Cremna in Pisidia. An Ancient City in Peace and in War (1995).

Michell, Administration
S. Mitchell, "The Administration of Roman Asia from 133 BC to AD 250", bk.: W. Eck (ed.), Lokale Autonomie römische Ordnungsmacht in den kaiserzeitlichen Provinzen vom 1. bis 3. Jahrhundert (1999) 17-46.

Nollé, Side II
J. Nollé, Side im Altertum II, IK 44 (2001).

Ormerod – Robinson, Pamphylia
H. A. Ormerod – E. S. G. Robinson, Notes and Inscriptions from Pamphylia, BSA 17, 1910/1911, 215-249.

Pace, Adalia
B. Pace, La zona costiera da Adalia a Side, Annuario 3, 1916-1920 [1921] 29-71.

Pape – Benseler, Eigennamen
W. Pape – G. E. Benseler, Wörterbuch der griechischen Eigennamen (1884).

Pekáry, Reichsstraßen
T. Pekáry, Untersuchungen zu den römischen Reichsstraßen (1968).

Radke, Viae publicae Romanae
G. Radke, RE Suppl. XIII (1973), 1415-1686 bk. Viae publicae Romanae.

Rathmann, Reichsstraßen
M. Rathmann, Untersuchungen zu den Reichsstraßen in den westlichen Provinzen des Imperium Romanum (2003).

Rott, Kleinasiatische Denkmäler
H. Rott, Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien (1908).

Ruge, Pamphylia
W. Ruge, RE XVIII (1949) 354-359, bk.: Pamphylia.

Sayar, Straßenbau in Kilikien
M. H. Sayar, "Straßenbau in Kilikien unter den Flaviern nach einem neugefundenen Meilenstein", EA 20, 1992, 57-62.

Schneider, Altstrassenforschung
H. C. Schneider, Altstrassenforschung (1982).

Şahin, Vorbericht
S. Şahin, "Ein Vorbericht über den Stadiasmus Provinciae Lyciae in Patara", Lykia 1, 1994, 130-135.

Şahin – Adak, Zweiter Vorbericht
S. Şahin – M. Adak, "Stadiasmus Patarensis. Ein zweiter Vorbericht über das claudische Straßenbauprogramm in Lykien", bk.: R. Frei-Stolba, (ed.), Siedlung und Verkehr im römischen Reich. Römerstraßen zwischen Herrschafts-sicherung und Landschaftsprägung. Akten des Internationalen Kolloquiums zu Ehren von H. E. Herzig, Bern 27-30.06.2001 (2004) 227-277.

Şahin – Adak, Stadiasmus Patarensis
S. Şahin – M. Adak, Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae (2007).

Şanlı-Erler, Bauern in der Polis
A. Şanlı-Erler, Bauern in der Polis. Ländliche Siedlungen und agragische Wirtschaftsformen im zentrallykischen Yavu-Bergland (2006).

Tab. Peut.
Tabula Peutingeriana; vgl. Miller, Itineraria sowie Vollständige Faksimile-Ausgabe im Originalformat u. Kommentar von E. Weber (1976).

Threatte, Grammar
L. Threatte, The Grammar of Attic Inscriptions, Vol. I: Phonology (1980).

Trojani, The Roman Road
M. Trojani, The Roman Road from Mazaca Caesarea to Tavium in relation to the Calis Milestone, Proceedings of the Xth International Congress of Archaeology (1978) 273-286.

Walser, Strassenbau-Tätigkeit
G. Walser, Die Strassenbau- Tätigkeit von Kaiser Claudius, Historia 29, 1980, 438-462.

Zgusta, Personennamen
L. Zgusta, Kleinasiatische Personennamen (1964).

B. Antik Kaynak Edisyonları

Eutropius, Breviarium ab urbe condita (Paeanii translatio), S. P. Lambros (ed.), Breviarium ab urbe condita (1912).

Festus Rufius, The Breviarium of Festus, J. W. Eadie (ed.), The Breviarium of Festus. A Critical Edition with Historical Commentary (1967).

Abstract

Surveys of the Route-Network in West Pamphylia: A New Portion of the Via Sebaste extending between Perge and Klimax

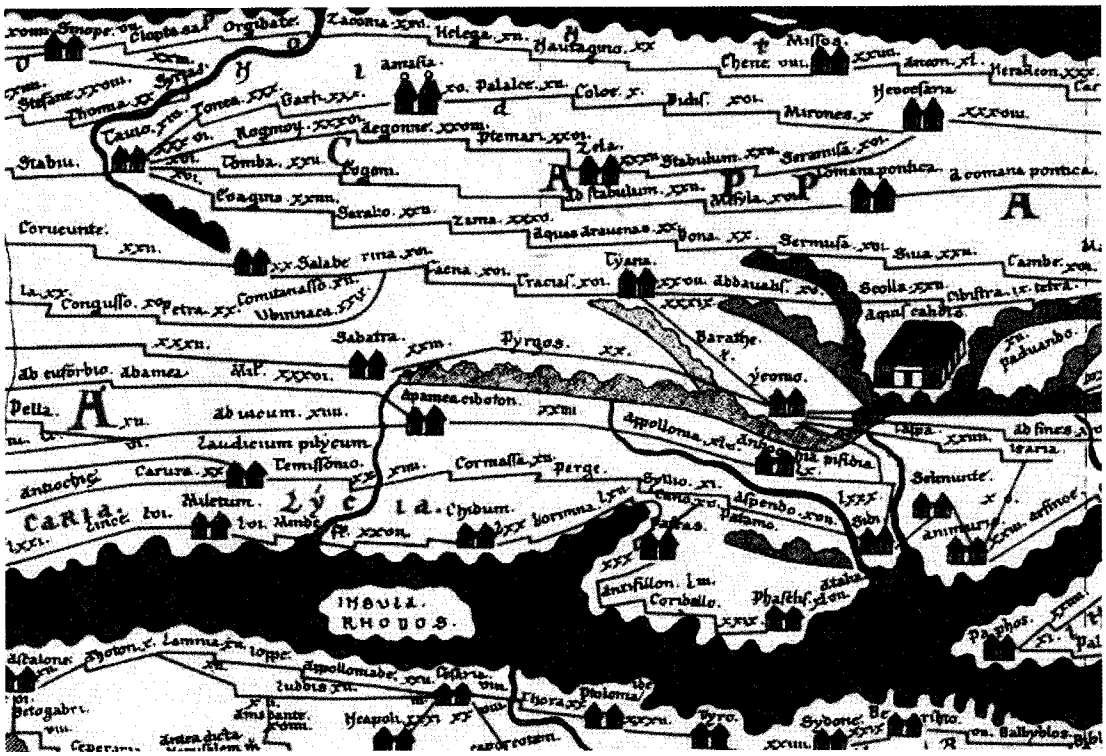
This paper presents the results of surveys conducted in the western territory of Perge, the first step of the west Pamphyia survey project in establishing the ancient road-network in west Pamphylia. During the course of these surveys, the remains of the Via Sebaste extending from Perge to Klimax (today's Döşeme Boğazı) which was built under the supervision of the Governor of Galatia, Cornutus Aquila, in 6 B.C. on the order of Augustus, the buildings along the road and three epitaphs, all cited below, were documented for the first time.

1. A Roman necropolis and two epitaphs have been identified at Ketirkızıllı area. 13.2 km. north-northwest of the Varsak Municipality. An inscription from Kırkgözhan shows the western border of Perge's territory extended this far and, consequently this necropolis may have stood within the territory of Perge.
2. About 1 km. southeast of the necropolis area in Ketirkızıllı area there is a group of buildings that may have belonged to a *mansio*? and behind there is a cistern with a triangular roof, which has undergone repairs in later periods.
3. Ruins at Öşükkale: 5.1 km. southeast of the ruins in the Ketirkızıllı area there are the ruins of a church and an olive oil mill.
4. Ruins at Kapaklıkale: 1.5 km. southeast of the ruins at Öşükkale there are two towers flanking the Via Sebaste, together with a church and an inscribed tombstone, all now inventoried. This group of buildings functioned as a farmstead with tower in addition to guarding the road passing through. 300 m. to the south of these ruins is a rock-cut cistern with a rectangular entry in the front and having a round back.
5. The first traces of the Via Sebaste were attested to lying between two groups of buildings in the ruins at Kapaklıkale. The road identified is cut from the bedrock and is 3.60 m. wide extending in a south-eastern direction. Traces of the stone pavement of the road were preserved in the Köseler area of Hotuşlar Village. A little to the south of this area there are many secondary roads branching off this main road that provided access to the numerous stone quarries that have been identified in the region. These quarries should have belonged to Perge, the metropolis of Pamphylia. The remains of the Via Sebaste disappear about 1.5 km. north of the Gaziler Village/Akçalar Quarter, located about 6 km. northeast of Varsak Municipality. Here there are water canals hewn from the bedrock that form the parapet walls on either side of the road.

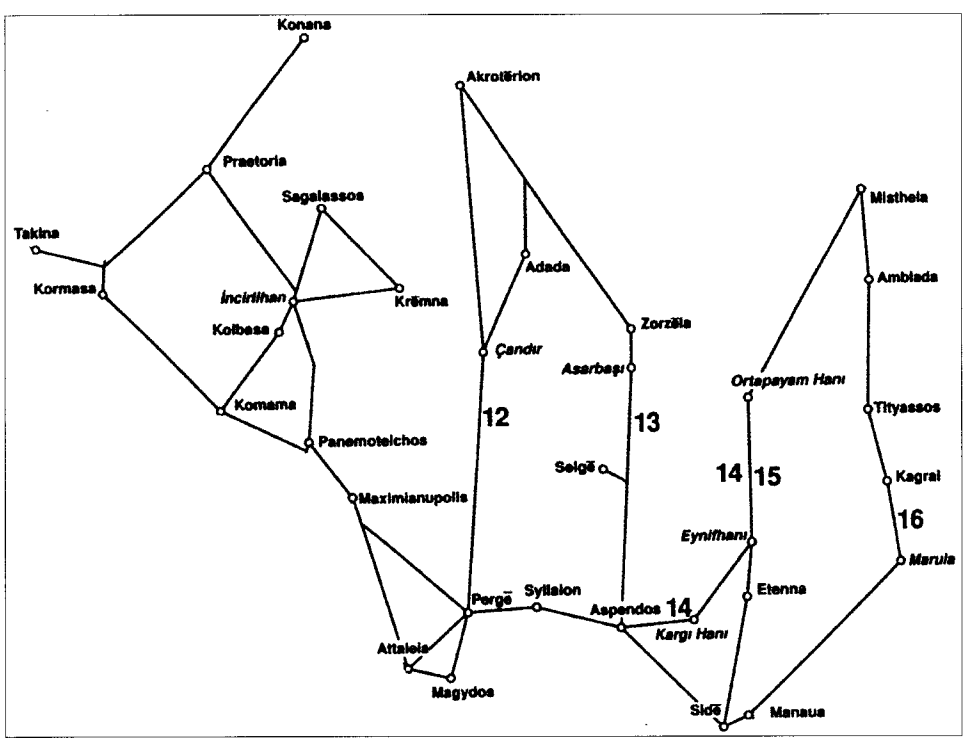
From the evidence presented above and taking into consideration the Hellenistic watchtower on Asar Tepe near Ekşili district, the Via Sebaste continues from the Döşeme Boğazı to the building group that may be termed a *mansio* by the necropolis area in the Ketirkızıllı area and then continues on to the ruins at Kapaklıkale, bypassing the ruins at Öşükkale. The first traces of the road were attested here. The road could be traced for about 7 km. from Kapaklıkale and it disappeared near the Akçalar Quarter.

Translations of the inscriptions that were documented:

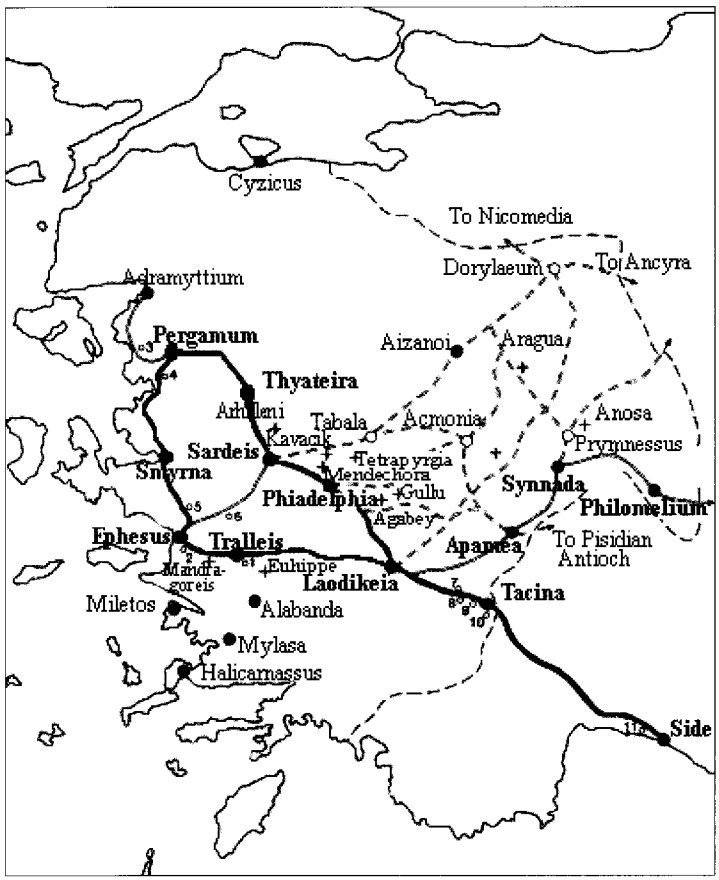
1. Moles, son of Arteimas, had this empty tomb built for himself, his wife Elpidous and their common children. No other person is allowed (to be buried here). Anybody who attempts to do so will owe (... denaria to the chest of ...).
2. Aurelius Merkouris, son of Trokondas, had this empty tomb built, while he was still alive, for himself and his wife Aurelia Demiourgia and their common children.
3. We (I so and so and my wife so and so) had this base built for our children. Their brother Hermeis, son of Diogenes, erected it for their memory.

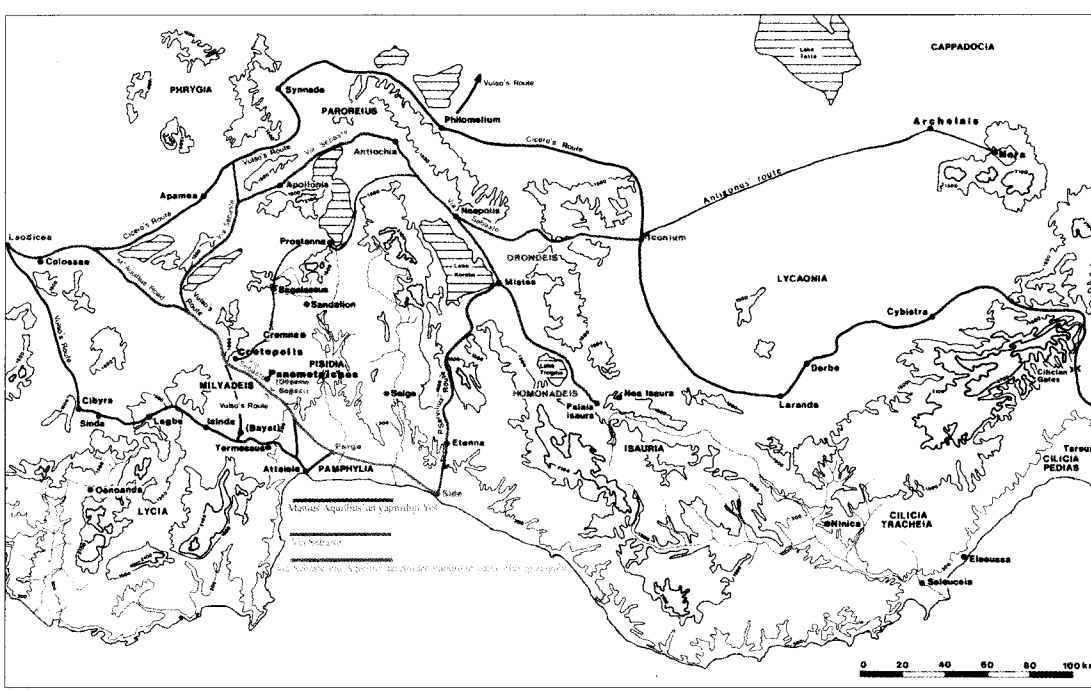
Res. 1 Tab. Peut. Segment IX

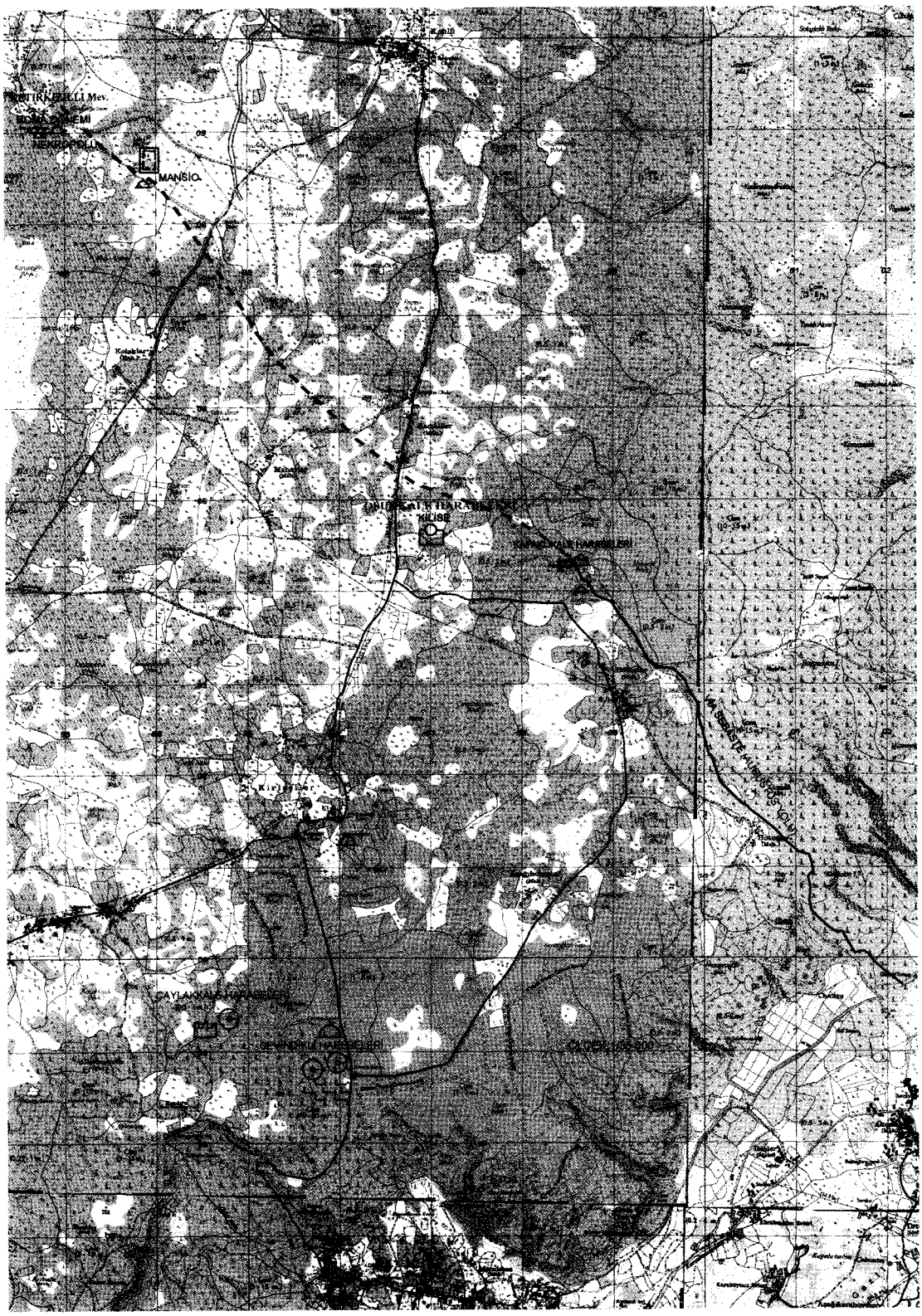
Res. 2 Pamphylia'yı doğu-batı ve kuzey-güney ekseninde dolaşan yol ağları (Hellenkemper – Hild, TIB 8, 245'teki eskizden)

Res. 3
M. Aquillius tarafından yaptırılan ve yeni kurulan Asia Eyaletini çepeçevre dolaşan yol ağının güzergahları
(Mitchell, Administration, 21)

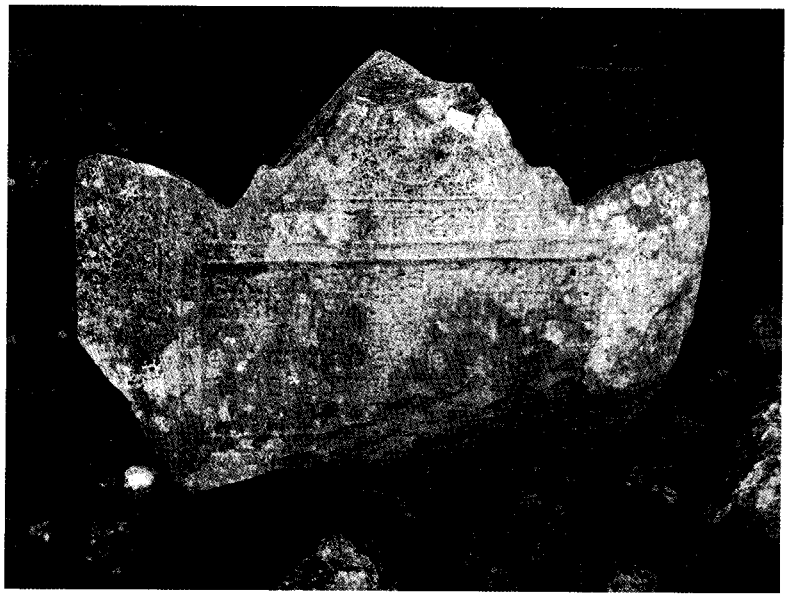
Res. 4 Vulso ve Cicero'nun takip ettiği yollarla birlikte M. Aquillius'un yaptırdığı yolla Via Sebaste'nin güzergahları (Mitchell, Three Cities, 133 Fig. 2'deki haritadan)

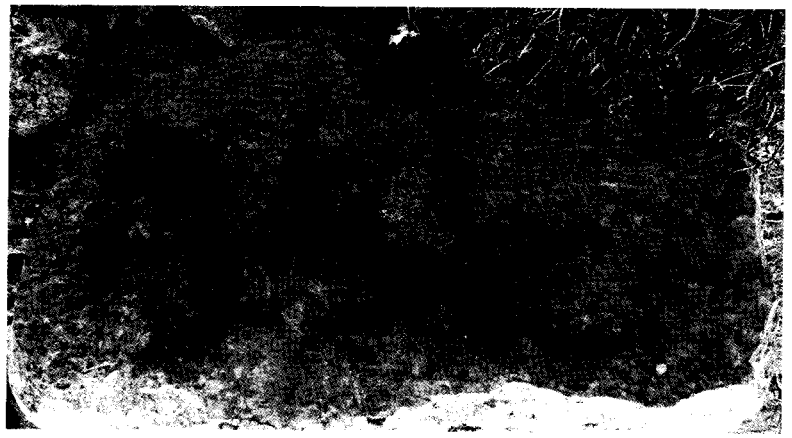
Res. 5 Via Sebaste'nin Kapaklıkale – Gaziler arasında saptanan kısmını gösteren harita
(Çizen: Harita Teknikeri Nazmi Seçer)

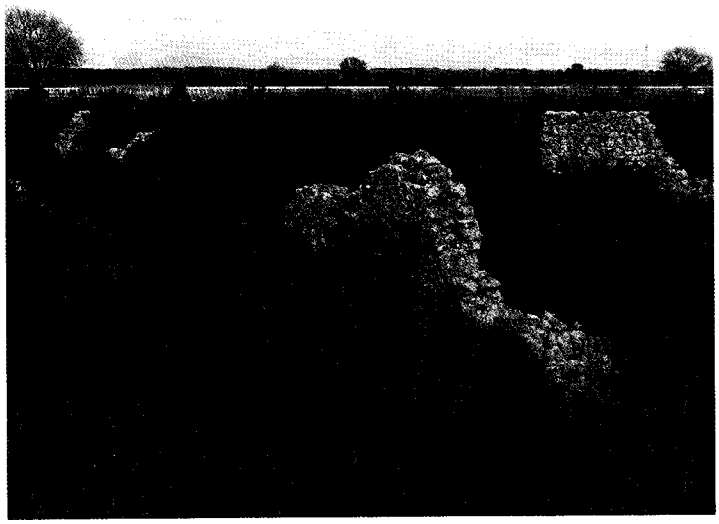
Res. 6
Ketirkızıllı Mevkii
Nekropol alanı

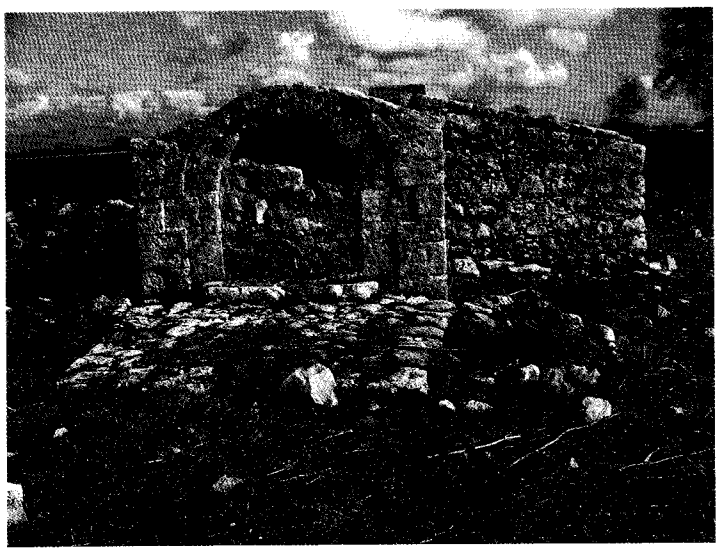
Res. 7
Moles'in mezar yazıtını
taşıyan lahit kapağı

Res. 8
Aur. Merkuris'in mezar
yazıtını taşıyan lahit kapağı

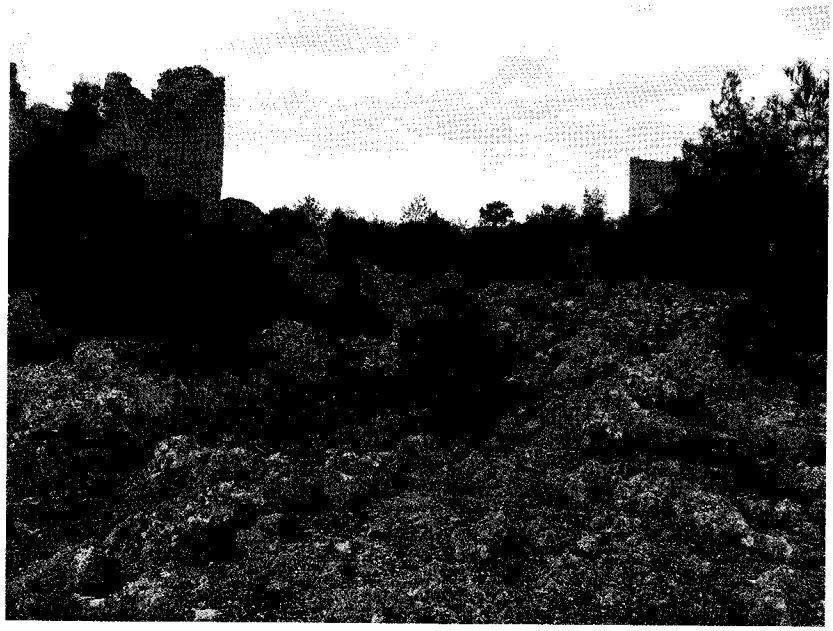
Res. 9
Ketirkızıllı Mev.'deki kalıntılar

Res. 10
Ketirkızıllı Mev.'deki sarnıç

Res. 11
Öşükkale Mev.'deki kilise kalıntısı

Res. 12 Kapaklıkale Mev.'deki iki kule

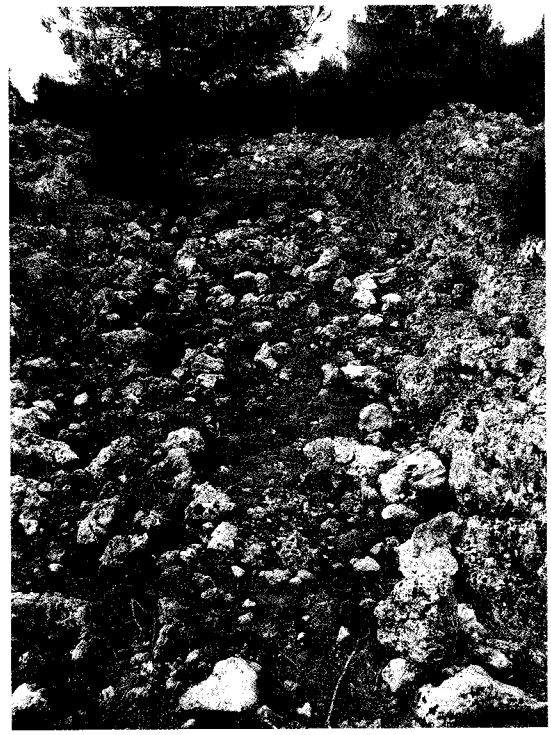
Res. 13 Mozaik parçaları

Res. 14 Kapaklıkale Mev.'deki mezar odaları

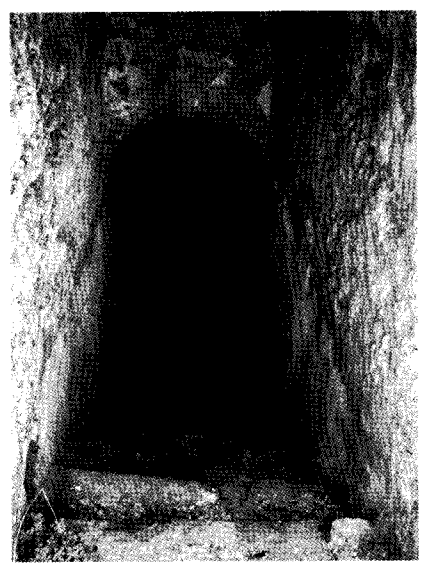

Res. 15 Kapaklıkale Mev.'deki mezar steli

Res. 16 İki kule yapsı arasındaki yol kalıntısı

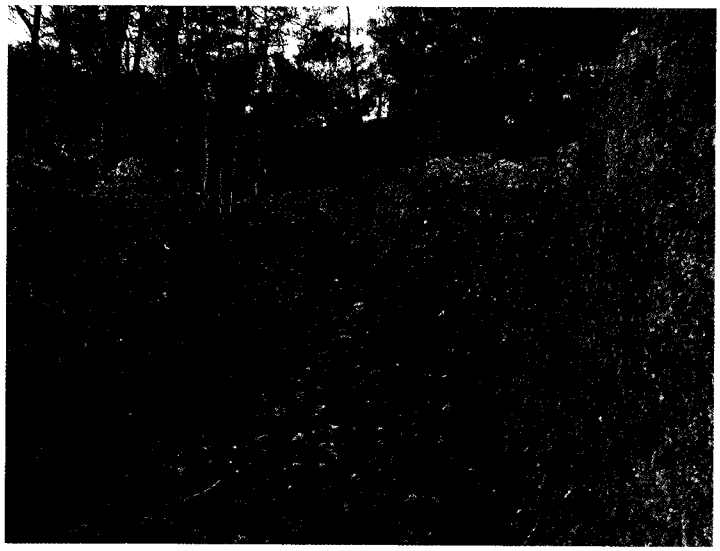
Res. 17-18 Kapaklıkale'deki dikdörtgen girişli sarnıç yapısı ve kayaya açılmış merdivenleri

Res. 19
Khamosoria mezarlar

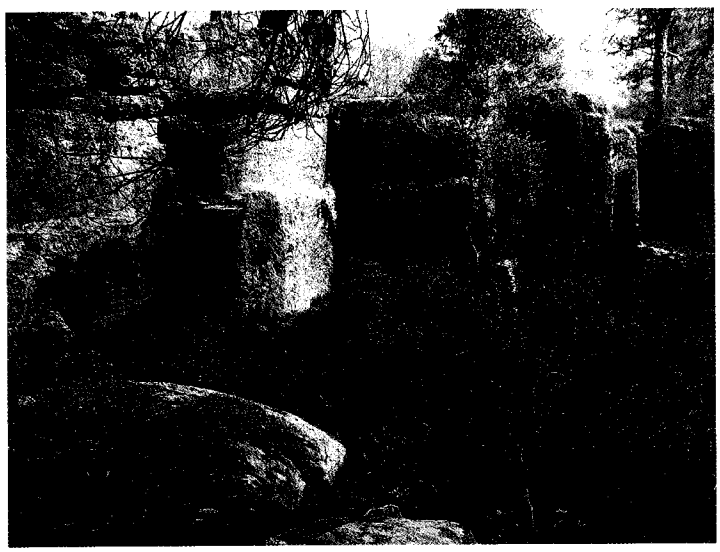
Res. 20
Üzerinde kapağı korunan khamosoria

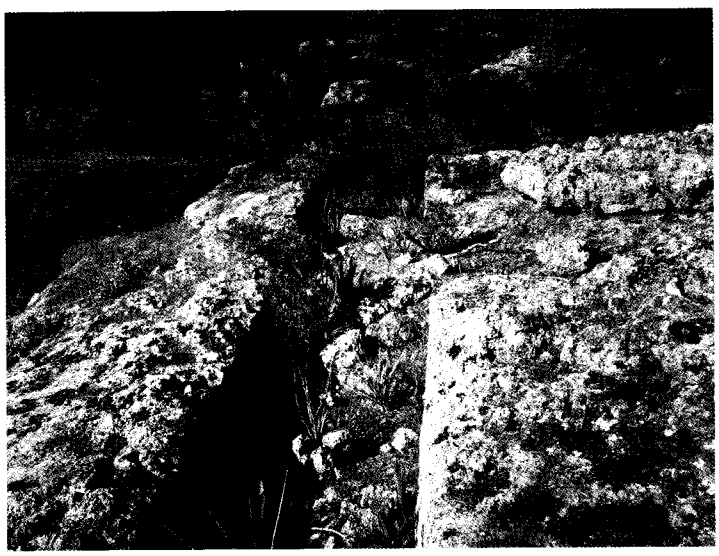
Res. 21
Anakayaya açılmış yol kalıntısı

Res. 22
Köseler Mevkii taş döşeli yol kalıntısı

Res. 23
Taş ocağı

Res. 24
Su kanalı

Res. 25
Su kanallarının bağlandığı sarnıç

Res. 26
Gaziler Köyü/Akçalar Mahallesi'nde görülen, iki tarafında su kanalı bulunan yol kalıntısı